

Nezbytná právní pomoc ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/21 (27. 2. 2023)

Nezbytná právní pomoc ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/21

Nedávný nálezn Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/21 ze dne 24. 1. 2023 zrušil část zákona o advokacii (dále jen „AZ“), která de facto umožňovala vyloučení těch žadatelů o právní pomoc v režimu předmětného ustanovení, kteří mají dostatečné příjmové a majetkové poměry pro zaplacení právních služeb. Ustanovení § 18c odst. 1 AZ omezovalo právo žadatele obrátit se na Českou advokátní komoru (ČAK) se žádostí o určení advokáta k poskytnutí právní služby pouze na případy, kdy jsou takové žádosti odůvodněné příjmovými a majetkovými poměry žadatele. Tento požadavek byl Ústavním soudem shledán jako protiústavní, neboť porušoval právo na přístup k soudu a právo na právní pomoc dle Listiny základních práv a svobod.

Právo na nezbytnou právní pomoc je důležitým nástrojem, který má zajistit rovnost před zákonem a právní ochranu pro každého, bez ohledu na jeho sociální status nebo majetkové poměry. Tento princip je zakotven článkem 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, dále pak v mezinárodních dokumentech, jako je například Evropská úmluva o lidských právech.

Nález Ústavního soudu reaguje na skutečnost, že v praxi může být právo na nezbytnou právní pomoc porušeno v případech, kdy jsou žadatelé vyloučeni z možnosti získat právní pomoc na základě jejich příjmových a majetkových poměrů. Tento krok může vést k diskriminaci a porušení práva na přístup k soudu.

Zároveň však nálezn Ústavního soudu klade na zákonodárce povinnost najít nové řešení pro poskytování právní pomoci, které bude zohledňovat nejen potřeby žadatelů s nízkými příjmy, ale i ty, kteří jsou ochotni platit za právní služby. S ohledem na to, že Ústavní soud zrušil konkrétní část ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii, stanovil vykonatelnost nálezu k 31. 12. 2023, aby měl zákonodárce dostatek času na přijetí nové úpravy, která bude v souladu s ústavními zásadami a bude zajišťovat právo na přístup k soudu a na právní pomoc dle Listiny základních práv a svobod.

Závěrem lze říci, že nálezn Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/21 upozorňuje na důležitost zachování práva na nezbytnou právní pomoc pro všechny, ať už mají jakékoli příjmy a majetkové poměry.

Mgr. Tomáš Veverka, advokátní koncipient

Muzikář & Partners, advokátní kancelář Brno